

"נקודה טובה" - מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

(גיליון 21 - שנת תשפ"א גיליון "כי-תשא" - כ"ב אדר תשפ"א, 6 למרץ 2021)

לע"נ אמו"ר ר' יוסף-חיים ב"ר יעקב רוט ז"ל

ב"ה

"נקודה טובה" לפרשת "כי-תשא" - סיפורן של אינטליגנציות מרובות

מבחני האינטליגנציה (מנת משפּל) פותחו במאה ה-19 (ע"י אדולף פרנק ואחרים) על מנת לבחון ולהעריך את היכולת השכלית של האדם. יכולת המאפשרת לו לזהות בעיה, להגדיר אותה ולחתור לפתרונה.

כיום טוענת הגישה המודרנית (הווארד גרדנר ועוד), כי יכולותיו של האדם נובעות לא רק מן האינטליגנציה הלוגית - מתמטית שלו, אלא מאינטליגנציות מרובות נוספות ובהן גם האינטליגנציה הרגשית, האינטליגנציה החברתית ועוד.

וכך, אנו לא מסתפקים כיום רק בהערכת היכולת הלוגית (שכלית) של האדם, אלא מודדים גם את היכולת המילולית, יכולת תפיסה חזותית ומרחבית, בגרות אישית, כישורים חברתיים ועוד, מתוך ראייה הוליסטית (כוללת).

פרשתנו - **פרשת "כי-תשא"**, עוסקת בבנין המשכן ומתארת את בצלאל - האומן הראשי של המשכן כאיש ברוך כשרונות, כפי שהקב"ה עצמו מעיד: **"וַאֲמַלְא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחַכְמָה וּבְתַבּוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה"** (שמות פרק לא, ג).

אדם נוסף שזכה לברכת ה' בתחום הזה היה שלמה המלך, ככתוב: **"שָׁאַל מֶה אֶתָּן לְךָ"** - מה אתה רוצה?! רק תבקש ותקבל, אומר הקב"ה לשלמה המלך בחלום הלילה (מלכים א פרק ג, ה).

ברגע מיוחד זה, שלמה המלך לא מבקש, לא ממון ולא כבוד, לא אריכות ימים ולא ניצחון על אויביו, אלא אך ורק חוכמה, ככתוב: **"וַיִּנְתֶּנָּה לְעִבְדְּךָ לֵב שֹׁמֵעַ לְשֹׁפֵט אֶת עַמְּךָ לְהִבִּין בֵּין טוֹב לְרָע כִּי מִי יוּכַל לְשֹׁפֵט אֶת עַמְּךָ הַקָּבֵד הַזֶּה"** (שם ט). ואכן הקב"ה נענה לתפילתו ונותן לו **"לֵב חָכֵם וְנָבוֹן"** (שם, יב).

שלמה רואה את השפיטה כעיקר תפקידו בעולם כמלך ומתוך ראייה ממוקדת זו, הוא מבקש מן הקב"ה כלים להצליח בתפקידו.

מה משמעותן של התכונות (האינטליגנציות...) המתוארות בפסוקים שהבאנו!?

שלמה המלך מבקש מן הקב"ה **"לֵב שֹׁמֵעַ"** - את היכולת והסבלנות להקשיב ולשמוע מ"מקום נקי". לא להקשיב "בכאילו", כמו מי שנדמה לו שהוא כבר יודע ומבין את הכל. לא להקשיב רק כדי לצאת ידי חובה. לא להקשיב רק באוזניים, אלא לשמוע ב-"לב". לשמוע ללא ביקורת ושיפוטיות. להקשיב מנקודת המבט של הדובר ולא של השומע... ובעיקר, להפנים.

השמיעה וההקשבה ה"נקיה" הזאת, היא הפתח להבנה. כי רק כך אפשר להיכנס לנעליו של ה"אחר" ולהבין אותו באמת.

נעיר, כי כיום ישנן שיטות שנועדו ללמד ולתרגל הקשבה ממקום נקי, תוך "שיקוף" הדברים חזרה לדובר, ללא שום תגובה או הערה (לדוגמה - שיטת אימגו).

"נקודה טובה" – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

החכמה היא הידע שהאדם ספג מרבותיו, דבר המעיד על יכולת לימוד, הבנה וזכרון. ואילו **התבונה** היא יכולת העיון, ההבנה והחידוש. היכולת להבין דבר מתוך דבר ולהסיק מסקנות. ושני הכלים הללו דרושים בעולם המשפט. וכל זאת, כדי ששלמה יוכל לשפוט את העם ו"לְהַבִּין בֵּין טוֹב לְרָע". להבדיל בין אמת ושקר, להבחין בין צדיק לרשע ולדון דין אמת לאמיתו.

כאן המקום להעיר, כי גם בעולם ההלכה, אנו פוגשים את הצורך הן בחוכמת קבלת והעברת המסורת והן בתבונת היצירה.

עולם התורה מבוסס, הן על המסורת של תלמיד מרבו (בבחינת חכמה) והן על החידוש והיצירה (בבחינת תבונה). וכאשר חכמי ישראל נתקלו בשאלה שאין להם עליה מסורת מרבותיהם, הם נדרשו **לחדש וליצור בעצמם** את התשובה בעזרת שלש עשרה מידות הלימוד וההסקה הלוגית, בהן התורה נדרשת (רמב"ם, בהקדמה למשנה תורה, ועוד).

תבונתו של שלמה המלך, באה לידי ביטוי במשפט שלמה הידוע. הוא הצליח לזהות מיהי האם השקרנית, בזכות יכולת **ההקשבה** שלו. האם האמיתית, הזכירה מיד בתחילת דבריה את בנה שלה: "לא כי בְּנֵי הַחַי וּבְנֵי הַמֵּת" (מלכים א פרק ג, כב) ודיברה מלִפְנֵי הכואב. ואילו האם השקרנית, לא פתחה מיד בהתייחסות לבנה, אלא עסקה בהתנצחות: "וְזֹאת אִמְרַת לֹא כִי בְּנֵי הַמֵּת וּבְנֵי הַחַי" (שם).

מתוך **הקשבה עמוקה** לדבריהן, לסגנון וללשון, הסיק שלמה המלך, מיהי האם האמיתית (מלבי"ם).

מדברינו עולה, כי ה"תרגיל" המבריק **והיצירתי** של: "גִּזְרוּ אֶת הַיֶּלֶד הַחַי לְשָׁנִים" (שם, כה), לא נועד כדי לברר את האמת, שכבר היתה ידועה לשלמה. הוא נועד רק כדי להוכיח לכולם, שהפסיקה המלכותית, אכן אמיתית.

וכך, בזכות יכולת ההקשבה הגיע שלמה המלך לאמת. ובזכות היצירתיות שלו, הוא גם הראה זאת לכולם.

בצלאל אומן המשכן, קיבל בברכת ה' לא רק חכמה ותבונה אלא גם יכולת נוספות בתחום האומנות, הבנה גיאומטרית, צבעים וצורות, ראייה מרחבית, כשרון יצירה, יכולת תכנון וגם יכולת ביצוע - בבד, בעץ, ובמתכות השונות (ידיים ימניות...). בבחינת: "וּבְכָל מְלָאכָה".

בשולי הדברים נעיר, כי בנוסף לכל אלה, זכה בצלאל גם ל"דעת" - לרוח הקודש. ליכולת לחבר בין הרוחני לגשמי וליצור משכן שיחבר בין שמים וארץ. לא רק מעשה אומנות חיצוני, אלא גם יצירה "רוחנית" בעלת משמעות סימלית, המביאה לידי ביטוי את הרעיונות האלווקיים, בפרטי המבנה השונים - צורה, גודל, חומר וצבעים.

עסקנו במאמרנו במגוון היכולות האנושיות השונות, בהן ברך הקב"ה שני אנשים שונים: מלך ושופט מחד ואומן יוצר מאידך. **והדברים "מתכתבים" עם גישת האינטליגנציות המרובות בה פתחנו.**

השבת, אנו קוראים (קריאת מפטיר) גם את "פרשת פרה" (פרה אדומה), העוסקת בדיני טומאה וטהרה, כהכנה לימי חג הפסח. על פרשה קשה זו ודיניה, כבר אמר שלמה המלך: "כָּל זֶה נִסְיָתִי בְּחֻמָּה אֲמַרְתִּי אֲחַכְמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי" (קהלת ז, כג). "אֲמַרְתִּי אֲחַכְמָה" - אני החכם מכל אדם, התאמצתי, ניסיתי חקרתי ולא הצלחתי להבין את הלוגיקה של פרה אדומה. פרה שכל

"נקודה טובה" – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

מטרתה ליצור טהרה, אבל הכהנים שעוסקים בהכנתה, נטמאים במהלך העבודה. בבחינת דבר והיפוכו (יומא, יד ע"א).

ללמדך, שלמרות שהחוכמה האנושית היא עיקר כוחו של ה"אדם החושב" והתבוני (ה-"הומו ספּיניס"), גם לה יש גבולות. וגם האדם המודרני עלול למצוא את עצמו לא פעם ב"דרך ללא מוצא" של תהיות וחוסר הבנה. והקב"ה מצפה מאיתנו לקיים את כל חוקי התורה, גם כאשר הם לא מובנים לנו.

ולסיום, הערה נוספת. למדנו שהאינטליגנציות השונות, הן מתנה מהקב"ה. עלינו לדעת כי אנחנו "נמדדים" לא לפי "כמה קיבלנו", אלא על פי מה שעשינו עם ה"מתנות" הללו. כיצד ניצלנו אותן אותן והשתמשנו בהן (ולשם איזו תכלית). או חס וחלילה, בזבזנו אותן...

בידנו הדבר!

מברכת שבת שלום

אשה רות

לכניסה או להסרה מרשימת התפוצה (במייל ו/או בווטסאפ), ניתן לפנות למייל: rothmoshe@gmail.com

ארכיון "נקודה טובה": http://www.pirsuma.com/nekuda_tova

נא לשמור על קדושת הגליון ולהכניסו לגניזה לאחר השימוש.

יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל הנ"ל. **אהבת? הפץ בין חברים.**